

Đầu tư trực tiếp nước ngoài tại Việt Nam đã đạt mức kỷ lục trong năm 2015 và tăng trở lại trong năm nay. Các nhà đầu tư đạt 11,3 tỷ USD trong nửa đầu năm 2016, tăng 105% so với cùng kỳ năm ngoái, mặc dù nền kinh tế toàn cầu đình trệ. Bất chấp việc thị trường gia công thu nhập trung bình, Việt Nam còn đạt mức tiêu cao hơn nữa.

Vào năm 2009, khi công ty của Jonathan Moreno tìm kiếm vị trí để mở một nhà

máy mõi sỡn xuýt thiýt bỡ y tỡ cỡa mình, hỡ đã loỡi trỡ phỡn lỡn thỡ giỡi. Châu Âu và châu Mỡ quá đợt đợ, ỡn ỡỡ quá phỡc tỡp và quyỡn sỡ hỡu trí tuỡ ỡ Trung Quỡc quá chỡp vá. Cuỡi cùng, Việt Nam là mỡt trong nhỡng ỡng cỡ viên còn lỡi. Ỗi Ỗu này đỡng nhỡ vỡn là mỡo hiỡm khi đợt nỡnc này mỡi chỡ nỡi lên nhỡ là mỡt điỡm đỡn cho các nhà đợu tỡ nỡnc ngoài. Bỡy nỡm sau, ông Moreno tỡn hành khỡo sát đợa điỡm - các nhân viên lỡp ráp nhỡng thiýt bỡ thỡm dò chỡn đợán tinh tỡ trong mỡt cỡn phòng giỡng nhỡ mỡt phòng thí nghiỡm - và không có nghi ngỡ vỡ nỡi công ty cỡa ông, Diversatek, sỡ mỡ rỡng sỡp tỡi đây. Ông nói và chỡ vào hai bên: “Ỗng sau đây, ỡ đó và ỡ đó”.

Không phỡi chỡ có vỡy. Ỗi Ỗu tỡ trỡc tiếp nỡnc ngoài tỡi Việt Nam đã đợt mỡc kỡ lỡc trong nỡm 2015 và tỡng trỡ lỡi trong nỡm nay. Các thỡa thuỡn đợt 11,3 tỡ USD trong nỡa đợu nỡm 2016, tỡng 105% so vỡi cùng kỡ nỡm ngoái, mỡc dù nỡn kinh tỡ toàn cỡu đỡnh trỡ. Các hiỡp đỡnh thỡng mỡi tỡ do lỡn giỡi thích phỡn nào cho sỡc hỡp đỡn này. Nhỡng mỡt điỡu gì đó sâu xa hỡn đang xỡy ra. Giỡng nhỡ Hàn Quỡc, Ỗài Loan và Trung Quỡc trỡnc đó, Việt Nam đang kỡt hỡp các thành phỡn lỡi vỡi nhau theo đợng tỡ lỡ cho sỡ tỡng trỡng nhanh chóng, bỡn vỡng.

Việt Nam đã có mỡt thành tích tỡt nhỡng thỡng bỡ đánh giá thỡp. Tỡ nỡm 1990, tỡng trỡng cỡa nỡnc này trung bình đợt gỡn 6% mỡt nỡm trên đợu ngỡi, chỡ đỡng sau Trung Quỡc. Ỗi Ỗu đó đã nâng Việt Nam tỡ mỡt trong nhỡng nỡnc nghèo nhỡt thỡ giỡi lên vỡ thỡ quỡc gia có thu nhỡp trung bình. Nỡu Việt Nam có thỡ duy trì tỡc đợ tỡng trỡng 7% trong mỡt thỡp niên nỡa, quỡ đợo cỡa nỡnc này sỡ tỡng tỡ nhỡ cỡa Trung Quỡc và các con hỡ châu Á. Nhỡng đó không phỡi là điỡu chỡc chỡn. Nỡu tỡng trỡng quay trỡ lỡi mỡc 4%, cuỡi cùng nó sỡ đỡn đỡn quỡ đợo không gây ỡn tỡng giỡng nhỡ Thái Lan và Brazil.

Có lỡ yỡu tỡ lỡn nhỡt có lỡi cho Việt Nam là đợa lý. Biên giỡi cỡa nỡnc này vỡi Trung Quỡc, mỡt điỡm nóng quân sỡ trong quá khỡ, giỡ đây là mỡt lỡi thỡ cỡnh tranh. Không mỡt quỡc gia nào khác gỡn gỡi hỡn vỡi trung tâm chỡ tỡo ỡ miỡn Nam Trung Quỡc, vỡi các kỡt nỡi bỡng đỡng bỡ và đỡng biỡn. Khi lỡng ỡ Trung Quỡc tỡng lên, điỡu đó khiỡn cho Việt Nam trỡ thành sỡ thay thỡ rõ ràng cho các doanh nghiỡp di chuyỡn đỡn các trung tâm sỡn xuýt chi phí thỡp hỡn, đợc biýt là nỡu hỡ muỡn duy trì nhỡng mỡi liên hỡ trỡ lỡi vỡi các chuỡi cung ỡng luôn có đợ hàng hóa cỡa Trung Quỡc.

Mỡt dân sỡ tỡng đỡi trỡ cỡng tỡng thêm sỡc hỡp đỡn cỡa Việt Nam. Trong khi đợ tuỡi trung bình cỡa Trung Quỡc là 36 thì Việt Nam là 30,7. Chỡng bao lâu, nó sỡ bỡt

Đầu già đi nhanh hơn những lực lượng lao động đô thị của nó có nhiều không gian để phát triển. Chỉ 10 người Việt Nam thì có 7 người sống ở nông thôn, gần giống như Ấn Độ và so với chỉ 44% ở Trung Quốc. “Kho chứa” lao động nông thôn này sẽ giúp giảm áp lực tiền lương, cho Việt Nam thời gian để xây dựng các ngành công nghiệp sản xuất nhiều lao động, một điều cần thiết cho một quốc gia gần 100 triệu người này.

Nhiều quốc gia khác cũng tận dụng lực lượng lao động trẻ. Nhưng hầu như không quốc gia nào có những chính sách hiệu quả như Việt Nam. Kể từ đầu những năm 1990, chính phủ đã rút còi mở đường với những mới và đầu tư quốc tế. Chính phủ này đã khuyến khích các công ty nước ngoài tin tưởng xây dựng nhà máy. Các nhà đầu tư nước ngoài chịu trách nhiệm đối với một phần tư chi tiêu vốn hàng năm. Những mới chiếm khoảng 150% tăng sản lượng quốc gia, nhiều hơn bất kỳ quốc gia nào khác có cùng mức GDP đầu người.

Các nhà đầu tư cũng hướng hái lên như số vốn đầu tư trong công tác lên kế hoạch dài hạn của Việt Nam. Giống như Trung Quốc, quốc gia này đã sản xuất kế hoạch 5 năm như là kế hoạch phát triển chi tiết. Những công nghiệp giống như Trung Quốc, sản xuất trực tiếp của nó cho phép có không gian để đổi mới: 63 tỉnh thành của Việt Nam cạnh tranh với nhau để thu hút các nhà đầu tư. Một mô hình phát triển các khu công nghiệp với tiện nghi và quản lý nước ngoài đã bắt đầu thành phố Hồ Chí Minh vào năm 1991 và từ đó được nhân rộng ở những nơi khác.

Và lực lượng lao động của Việt Nam không chỉ trẻ mà còn có tay nghề cao. Chi tiêu công cho giáo dục vào khoảng 6,3% GDP, hơn hai điểm phần trăm so với mức trung bình của các quốc gia có thu nhập thấp và trung bình. Mặc dù một số chính phủ chi tiêu nhiều hơn, những chi tiêu của Việt Nam có trọng điểm tốt, nhằm thúc đẩy mức độ tuyển sinh và đảm bảo các tiêu chuẩn thi đấu. Trong bảng xếp hạng toàn cầu, những người đi đầu tại 15 tỉnh Việt Nam đánh bại những người ở Mỹ và Anh trong môn toán và khoa học. Chính phủ đem lại lợi ích trong các nhà máy của nước này. Tại Saitex, một công ty sản xuất với denim cao cấp, các công nhân phải xử lý các loại máy móc phức tạp - từ máy laser cho đến máy giết khí bột nano - tất cả để sản xuất đôi jeans mài rít được ưa chuộng ở phương Tây.

Bên trên nền tảng vững chắc này, Việt Nam đang gặt hái lợi ích từ các thỏa thuận thương mại. Quốc gia này sẽ là bên được hưởng lợi lớn nhất từ Hiệp định Đối tác Xuyên Thái Bình Dương (TPP), một hiệp định bao gồm 12 quốc gia trong đó có cả Mỹ và Nhật Bản. Do nền chính trị Mỹ quay ra thù địch đối với thương mại, có nguy cơ

ring TPP sẽ thốt bỏi. Nhưng ngay cả khi điểu đó xảy ra, Việt Nam vẫn sẽ ổn. TPP đã giúp quóng bá các khỏ nòng của hỏ. Và có những thỏa thuận lỏn khác: một hiỏp đỏnh thỏng mỏi tỏ do vỏi EU đang trong quá trình tiến hành, và một thỏa thuận vỏi Hàn Quốc đã có hiỏu lỏc vào tháng 12.

Tuy nhiên, Việt Nam cũng phải đi một vỏi mỏt loỏt thách thỏc, mà bỏt kỏ điểu nào trong đó cũng đỏu có thỏ cỏn trỏ sẽ vỏỏn lên của nỏỏc này. Sỏ thái quá trong đỏu cỏ trỏỏc đây đã giúp thỏi lên mỏt bong bóng tài sỏn. Bong bóng này đã vỏ vào nỏm 2011, chỏt gỏnh nòng lên các ngân hàng bỏng các khoỏn nỏ xỏu. Việt Nam đã tỏo ra mỏt "ngân hàng xỏu" đỏ cỏt giỏ những khoỏn vay không trỏ đỏỏc và đã bỏt đỏu đỏn đỏp các ngân hàng của mình. Tuy nhiên, hỏ đã chỏm chỏm trong vỏc bỏm vỏn mỏi vào các ngân hàng và do đỏ vỏ vỏc hiỏn đỏi hóa hoỏt đỏng của mình.

Có mỏt lỏnh vỏc thiỏt yỏu mà nỏỏc này yỏu kém hỏn so vỏi Trung Quốc: tiến đỏng tỏi đa khu vỏc tỏ nhân. Các công ty tỏ nhân của Trung Quốc tỏo ra khoỏng 1,7 nhân dân tỏ doanh thu trên mỏi 1 nhân dân tỏ tài sỏn, nhiỏu hỏn gỏp đỏi tỏ lỏ 0,7 của các doanh nghiỏp nhà nỏỏc. Ngân hàng Thỏ giỏi cho biỏt ỏ Việt Nam, nòng suỏt của khu vỏc tỏ nhân đã giỏm mỏnh trong thỏp kỏ qua xuỏng mỏc 0,7, bỏng vỏi các doanh nghiỏp nhà nỏỏc. Mỏt lý do là các tỏp đỏàn lỏn ỏ Việt Nam tính trung bình vỏỏn ra khỏp 6,4 các ngành công nghiỏp riêng lỏ; theo OECD, ỏ Trung Quốc các tỏp đỏàn lỏn chỏ hoỏt đỏng trong 2,3 các ngành công nghiỏp.

Hỏn nỏa, theo Ngân hàng phát triển châu Á (ADB), mỏc dù Việt Nam đã đỏỏc hỏngng lỏi tỏ đỏu tỏ nỏỏc ngoài, chỏ có 36% doanh nghiỏp của nỏỏc này đỏỏc gỏn kỏt vỏi các ngành công nghiỏp xuỏt khỏu, so vỏi gỏn 60% ỏ Malaysia và Thái Lan. Trong mỏt sỏ trỏỏng hỏp, Việt Nam đã nhận đỏỏc đỏu tỏ ỏ tỏm công nghỏ quá cao. Nhiỏu phỏn trong các kỏ hoỏch đỏu tỏ sỏn xuỏt điỏn thoỏi di đỏng tỏi Việt Nam trỏ giá 3 tỏ USD của Samsung đã đỏỏc thỏc hiỏn, nhưng các nhà cung ỏng trong nỏỏc lỏi hỏu nhỏ không cung cỏp đỏỏc gì vào đó, ngoỏi trỏ phỏn vỏ nhỏa. Vỏ Thành Tỏ Anh, Giám đỏc Chỏỏng trình Giỏng đỏy Kinh tỏ Fulbright tỏi thành phỏ Hỏ Chí Minh, nói rỏng chính phỏ cỏn giúp xây đỏng các chuỏi cung ỏng - chỏng hỏn, các công ty đỏo tỏo trong lỏnh vỏc sỏn xuỏt hàng đỏt may đỏ hỏ trỏ cho ngành đỏt may.

Có cỏ sẽ đỏ lỏc quan thỏn trỏng. Bỏ Kỏ hoỏch và ỏỏu tỏ đã phỏi hỏp vỏi Ngân hàng Thỏ giỏi đỏ vỏch ra mỏt chiỏn lỏỏc cho sẽ thay đỏi vào đỏu nỏm nay. Báo cáo chung của hỏ, "Việt Nam 2035", trình bày chi tiỏt cách thỏc đỏt nỏỏc này có thỏ khiỏn cho doanh nghiỏp nhà nỏỏc mang tính thỏng mỏi hỏn và phỏc hỏi nòng lỏc của khu vỏc tỏ nhân. Các nguỏn tài chính công yỏu kém - thâm hỏt ngân sách đỏỏc

dự đoán hơn 6% GDP cho năm thứ 5 liên tiếp trong năm 2016 - đang gây sức ép lên chính phủ. Để thúc đẩy doanh thu của mình, năm ngoái họ đã bán cổ phần tại hơn 200 doanh nghiệp nhà nước, con số tính theo năm lớn nhất từ trước đến giờ. Đây chủ yếu là những giao dịch nhỏ nhỏ vào tháng 7, họ đã thực hiện một bước đi táo bạo hơn, dù bỏ giờ hơn số vốn nước ngoài (trước đây là 49%) đi với Vinamilk, công ty sữa lớn của đất nước. Các nhà đầu tư đang hy vọng đi đầu này sẽ đóng vai trò như một khuôn mẫu cho nhiều cách nhỏ vẩy hơn nữa.

Sau nhiều năm tăng trưởng vững chắc, Việt Nam đã gần đạt đến một cột mốc quan trọng. Hiện nay nước này được phân loại là một quốc gia có thu nhập trung bình, họ sẽ bắt đầu quyên tập vốn các khoản tài trợ đầu tư các ngân hàng phát triển. Năm 2017, Ngân hàng Thế giới sẽ bắt đầu phân giai đoạn cho vay đầu tư. Với Việt Nam, đây là một thời điểm để suy ngẫm về việc nước này đã tiến xa đến đâu và còn đang phớt lờ những phía trước. Họ có một cơ hội để trở thành câu chuyện thành công lớn tiếp theo của châu Á. Việt Nam sẽ cần phải có can đảm để tiến bước tiếp đó./.

Theo “[The Economist](#)” (ngày 6/8)

Nhật Linh (gt)